

Wrocław, dnia 19 października 2009 r.

*Pan
Waldemar Kulaszka
Dolnośląski Wojewódzki
Inspektor Ochrony Środowiska*

P/09/108
LWR-410-15-01/2009

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu skontrolowała Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu (zwany dalej „Inspektoratem”) w zakresie zapobiegania poważnym awariom zagrażającym środowisku w latach 2006-2009 (I połowa).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 5 października 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli - na podstawie art. 60 ustawy o NIK - przekazuje Panu niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Inspektoratu w zakresie zapobiegania poważnym awariom zagrażającym środowisku, pomimo stwierdzonych uchybień.

1. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia przygotowanie organizacyjne Inspektoratu w zakresie ochrony środowiska przed poważnymi awariami. Inspektorat posiadał komórki organizacyjne odpowiedzialne za ochronę środowiska przed awariami przemysłowymi, tj. Wydział Inspekcji oraz Działy Inspekcji w Delegaturach Inspektoratu, w których zatrudnionych było łącznie od 5 do 7 pracowników odpowiedzialnych za ochronę środowiska przed poważnymi awariami. Pracownicy ci legitymowali się wykształceniem wyższym z zakresu ochrony środowiska lub pokrewnym oraz w badanym okresie brali udział łącznie w 25 szkoleniach dotyczących tematyki poważnych awarii. Łączne wynagrodzenia tych pracowników wzrosły z 233.481 zł w 2006 r. do 262.165 zł w 2007 r. oraz 334.695 zł w 2008 r. W badanym okresie na stanowiska inspektorów ochrony środowiska, odpowiedzialnych za sprawy awarii, przyjętych zostało 3 pracowników. NIK zwraca uwagę, że wymogi określone w ogłoszeniach o poszukiwaniu kandydatów na powyższe stanowiska, nie były jednakowe. W ogłoszeniach z listopada 2006 r. oraz z maja 2008 r. jednym

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

z koniecznych wymogów było wykształcenie wyższe techniczne z zakresu ochrony środowiska, zaś w ogłoszeniu z grudnia 2008 r. wymagane wykształcenie określono jako średnie, o profilu związanym z ochroną środowiska. Wskazać przy tym należy, że różniące się w istotny sposób wymogami co do wykształcenia kandydata, ogłoszenia z maja oraz z grudnia 2008 r., opublikowane zostały w Biuletynie Informacji Publicznej już po sporządzeniu w Inspektoracie opisu stanowiska pracy „inspektor ochrony środowiska”, zawierającego wymóg posiadania wykształcenia średniego. Podkreślić również należy, że powyższe stanowisko – stosownie do postanowień § 2 w zw. z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 2007 r.² - określone zostało z dniem 9 lutego 2007 r., jako wymagające co najmniej wykształcenia średniego.

2. Najwyższe Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonywanie przez Inspektorat zadań w zakresie ochrony środowiska przed awariami przemysłowymi. Stosownie do postanowień art. 29 pkt 4 ustawy o inspekcji ochrony środowiska³ - w Inspektoracie od 2000 r. prowadzony był rejestr zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii i o dużym ryzyku wystąpienia awarii. Według stanu na koniec czerwca 2009 r. rejestr ten obejmował 15 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz 19 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii. Stosownie do wymogów art. 31 ust. 1 ww. ustawy Inspektorat przeprowadzał raz do roku kontrole w zakładach o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz raz na 2 lata – kontrole w zakładach o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii. Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę, że Podziemny Magazyn Gazu w Wierchowicach (należący do PGNiG SA w Warszawie), do rejestru zgłoszony został w listopadzie 2006 r., zaś w planie kontroli Inspektoratu ujęty dopiero w 2007 r. Plan kontroli nie przewidywał dodatkowych kontroli realizacji zarządzeń pokontrolnych dotyczących zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, co w ocenie Inspektoratu było uzasadnione faktem, że kierownicy kontrolowanych zakładów wywiązywali się z obowiązku informowania o działaniach służących wyeliminowaniu naruszeń stwierdzonych podczas kontroli.

3. W latach 2006-2009 Inspektorat nie organizował szkoleń dla organów administracji oraz podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii. Szkolenia takie prowadzone były w ramach ćwiczeń organizowanych przez Państwową Straż

² rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 2007 r. w sprawie określenia stanowisk urzędniczych, wymaganych kwalifikacji zawodowych, stopni służbowych urzędników służby cywilnej, mnożników do ustalania wynagrodzenia oraz szczegółowych zasad ustalania i wypłacania innych świadczeń przysługujących członkom korpusu służby cywilnej (Dz. U. Nr 12, poz. 79).

³ ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287 ze zm.)

Pożarną z udziałem odpowiedzialnych za powyższe sprawy pracowników Inspektoratu. Dotyczyło to w szczególności udziału w latach 2007-2008 w 6 ćwiczeniach sprawdzających zewnętrzny plan operacyjno – ratowniczy zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii.

4. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia nadzór Inspektoratu nad usuwaniem skutków awarii. W latach 2006-2009 (I połowa) na terenie województwa dolnośląskiego miało miejsce 31 zdarzeń, mających znamiona poważnych awarii, w tym jedna poważna awaria. Na podstawie przeprowadzonego rozpoznania tych zdarzeń, w tym pobranych prób oraz wizji lokalnych, przeprowadzonych zostało 6 kontroli, skutkujących wydaniem 3 zarządzeń pokontrolnych oraz jednej decyzji w sprawie przeprowadzenia badań dotyczących skutków awarii, w wyniku której nastąpiło zanieczyszczenie gleby substancjami ropopochodnymi. Ponadto w efekcie dokonanych ustaleń nałożono mandat karny w związku z naruszeniem prawa stanowiącym wykroczenie, skierowano jedno zawiadomienie do organów ścigania oraz 4 wystąpienia do starostów w celu nałożenia obowiązku rekultywacji gruntu na osoby, które spowodowały emisję zanieczyszczeń. Stosownie do postanowień § 5 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003 r. Nr 5, poz. 58) poważna awaria, jak również zdarzenia noszące takie znamiona, były niezwłocznie zgłaszane do GIOŚ.

Odnotowaną poważną awarię stanowiło zanieczyszczenie w 2008 r. trichloroetenem i tetrachloroetenem studni i sieci wodociągowej w Ząbkowicach Śląskich, co spowodowało pozbawienie wody pitnej około 19 tysięcy mieszkańców ww. gminy. Sprawca powyższej emisji nie został dotychczas wykryty, pomimo wytypowania przez Inspektorat jej potencjalnych sprawców.

5. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia nadzór sprawowany przez Inspektorat nad zakładami o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, w zakresie informacji, jakie zakłady te miały przedkładać inspekcji ochrony środowiska. Inspektorat posiadał zgłoszenia zakładów, wykazy substancji niebezpiecznych znajdujących się na terenie tych zakładów, programy zapobiegania poważnym awariom przemysłowym oraz raporty o bezpieczeństwie. Niewypełnienie przez dwa z tych zakładów obowiązku aktualizacji zgłoszeń - określonego przepisami art. 250 ust. 5 Prawa ochrony środowiska⁴ - zostało ujawnione przez pracowników Inspektoratu w wyniku przeprowadzonej w 2008 r. kontroli. Najwyższa Izba

⁴ ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.)

Kontroli zwraca jednak uwagę, że jedyna wydana w badanym okresie opinia w sprawie raportu o bezpieczeństwie przedłożonego przez Rozlewnię Gazu Płynnego we Wrocławiu (należącą do "ORLEN" Petrogaz Wrocław Sp. z o.o.), sporządzona została nieterminowo, tj. 2 dni po upływie dwutygodniowego terminu określonego w art. 106 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego⁵. Należy również odnotować, że 9 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii nie posiadało aktualnego wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego, w związku z czym prowadzący te zakłady nie informowali Inspektoratu o rezultatach analiz zaktualizowanych planów. Ponadto w wyniku kontroli przeprowadzonej w 2008 r. przez pracowników Inspektoratu, zostało ujawnione niewypełnienie przez prowadzącego jeden z zakładów obowiązku natychmiastowego zawiadomienia Państwowej Straży Pożarnej oraz Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o awarii przemysłowej. Obowiązek ten określony był przepisami art. 264 Prawa ochrony środowiska

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Określanie jednolitych wymogów stawianych kandydatom na stanowisko inspektora ochrony środowiska.
2. Niezwłoczne uwzględnianie w planach kontroli nowo zgłaszanych zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii.
3. Kontynuowanie działań dla wykrycia sprawcy poważnej awarii zagrażającej środowisku zaistniałej na terenie Ząbkowicach Śląskich.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Inspektora, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

⁵ ustawa z dnia 4 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.).

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.